

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.025.03.2017

P/17/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

ul. Kilińskiego 210, 93-106 Łódź

T + 48 42 239 32 00, F + 48 42 239 32 90

llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/17/094 – Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli - Delegatura w Łodzi.
<i>Kontrolerzy</i>	Andrzej Cieniewski – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/160/2017 z dnia 18 października 2017 r. (akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Urząd Miasta w Sieradzu, zwany dalej: UM Sieradz lub Urzędem, Plac Wojewódzki 1, 98-200 Sieradz.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Paweł Osiewała – Prezydent Miasta Sieradza. (akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Miasto Sieradz, podejmowało działania związane z kształtowaniem i udostępnianiem przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, jednakże działania te, mimo że systematycznie poprawiały jej jakość, nie były skuteczne, nie zapewniały bowiem osobom starszym i niepełnosprawnym dostępu do tej przestrzeni na zasadzie równości z innymi osobami².

W ramach prowadzonych inwestycji, Miasto sukcesywnie podejmowało działania w celu dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb i możliwości osób starszych i niepełnosprawnych. Działania te były ukierunkowane głównie na usuwanie z przestrzeni publicznej barier architektonicznych uniemożliwiających lub utrudniających poruszanie się osób o ograniczonej sprawności fizycznej.

Dotyczyły one oprócz przystosowania obiektów użyteczności publicznej, inwestycji, ciągów komunikacyjnych (chodników, przejść dla pieszych), terenów rekreacyjnych oraz budownictwa socjalnego.

Niektóre z wdrożonych rozwiązań były jednak nieskuteczne, nie uwzględniały bowiem potrzeb wszystkich użytkowników, zwłaszcza tych o obniżonej percepcji (np. z niepełnosprawnością wzroku lub innymi dysfunkcjami).

---

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Zapewnienie osobom niepełnosprawnym, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także innych urządzeń i usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich (Art. 9 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.)

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Rozpoznanie potrzeb i oczekiwań osób starszych i niepełnosprawnych w odniesieniu do przestrzeni publicznej

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2012-2016 do Urzędu Miejskiego nie wpłynęły skargi, zgłoszenia lub inne sygnały od mieszkańców dotyczące występujących w przestrzeni publicznej barier.

(dowód: akta kontroli str. 93)

1.2. Rada Miejska w Sieradzu do czasu zakończenia kontroli NIK nie utworzyła gminnej (miejskiej) rady seniorów³.

(dowód: akta kontroli str. 74)

1.3. Miasto Sieradz i samorządowa jednostka organizacyjna – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sieradzu współpracowały z podmiotami działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych w celu wzbogacenia oferty usług dla tych grup osób, w tym między innymi z:

- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych,
- Stowarzyszeniem Sieradzki Klub „Amazonka” w Sieradzu - prowadząc na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej rehabilitację ruchową dla członków,
- Specjalnym Ośrodkiem Szkolno - Wychowawczym Nr 1 w Sieradzu i Stowarzyszeniem „Dary Losu” w celu przeciwdziałania izolacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez udział uczestników Ośrodka Adaptacyjnego MOPS w Sieradzu, w organizowanych przez te jednostki imprezach/uroczystościach m.in. w obchodach Europejskiego Dnia Godności Osoby z Upośledzeniem Umysłowym i Regionalnego Dnia Treningu Aktywności Motorycznej oraz w Przeglądach Kulturalnych „W Krainie Baśni, Pieśni i Tańca”,
- Stowarzyszeniem Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Poszkodowanych w Wypadkach „Razem możemy wiele” w Warcie, w celu umożliwienia udziału uczestnikom Ośrodka Adaptacyjnego MOPS w Integracyjnym Przeglądzie Twórczości Artystycznej,
- Stowarzyszeniem Pomocy Rodzinie „Amicus” w Sieradzu - przekazanie wykonanych przez uczestników WTZ MOPS upominków świątecznych dla osób samotnych z terenu Miasta Sieradza,
- Kołem Terenowym Polskiego Związku Niewidomych - przekazanie wykonanych przez uczestników WTZ MOPS ozdób świątecznych
- Stowarzyszeniem Na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Dary Losu”,
- Wspólnotą „Wiara i Światło” w zakresie współorganizacji Rodzinnego Turnusu Wypoczynkowego,

oraz licznymi środowiskowymi domami samopomocy i warsztatami terapii zajęciowej.

Nawiązano również współpracę z wieloma instytucjami, firmami i zakładami produkcyjnymi, w celu stworzenia możliwości do aktywizacji zawodowej.

(dowód: akta kontroli str. 90-91)

We współpracy z organizacjami pozarządowymi stosowano jednolite warunki i zasady, w tym m.in. dotyczące dofinansowania realizowanych przez te podmioty zadań. Współpraca

³ Możliwość utworzenia przez radę gminy gminnej rady seniorów, daje art.5c ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) Rada seniorów może być powołana z inicjatywy rady gminy lub na wniosek zainteresowanych środowisk.

miała charakter zarówno finansowy – poprzez organizowane przez Miasto konkursy, jak i organizacyjny. W szczególności dotyczyła m.in. nw. projektów:

- Dofinansowanie organizacji rodzinnych turnusów wypoczynkowych i wycieczek dla osób niepełnosprawnych wraz z opiekunami,
- Promowanie aktywnego spędzania czasu wolnego przez seniorów - mieszkańców Sieradza, umożliwienie pobytu osobom starszym w Domu Dziennego Pobytu MOPS w Sieradzu,
- Zachęcanie do korzystania z dostępnej oferty w zakresie turnusów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego,
- Prowadzenie zajęć z osobami niepełnosprawnymi w Ośrodku Adaptacyjnym oraz Warsztacie Terapii Zajęciowej MOPS w Sieradzu w tym prowadzenie rehabilitacji w zakresie psychoterapii,
- Podejmowanie działań mających na celu wyrównywanie szans oraz dążenie do aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym poprzez integrację społeczną. Wspomaganie rozwoju osób niepełnosprawnych oraz ich integracji ze środowiskiem, pobudzanie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 74-90)

1.4. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu⁴, pomoc osobom niepełnosprawnym przy załatwianiu spraw w Urzędzie oraz jednostkach organizacyjnych Miasta, należała do zadań Referatu Organizacyjno - Administracyjnego w Wydziale Organizacyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 5-10)

Prezydent Miasta Sieradza powołał Pełnomocnika ds. partycypacji społecznej. Wśród jego zadań była współpraca z organizacjami osób starszych i niepełnosprawnych. Prezydent utworzył również 1 grudnia 2017 roku (tj. w czasie trwania kontroli NIK) samodzielne stanowisko ds. rewitalizacji, którego głównym zadaniem było koordynowanie działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem zabezpieczenia potrzeb wszystkich interesariuszy, w tym osób starszych i niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 98-103)

1.5. Miasto nie dokonywało dedykowanej inwentaryzacji przestrzeni publicznej pod kątem istniejących barier architektonicznych i technicznych z uwzględnieniem specyficznych ograniczeń i związanych z tym potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 93)

W roku 2017 Rada Miejska w Sieradzu przyjęła Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Sieradza na lata 2018-2023⁵, który został poprzedzony diagnozą społeczną, w której określono m.in. sytuację, potrzeby i oczekiwania seniorów w Mieście Sieradzu. Program ten zawierał określenie horyzontu czasowego realizacji zadań w nim ujętych oraz informacje o dostępnych (potencjalnych) źródłach ich dofinansowania. Program Rewitalizacji został wpisany na listę prowadzoną przez Marszałka Województwa Łódzkiego w grudniu 2017 roku.

(dowód: akta kontroli str. 113-137)

W kwestiach: konsultacji społecznych poprzedzających wprowadzenie dokumentów strategicznych, nieopracowania dokumentu dedykowanego poprawie dostępności przestrzeni publicznej oraz braku standardów dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych Prezydent wyjaśnił m.in., że „(...) Sporządzanie większości strategicznych dokumentów w Sieradzu poprzedzone jest konsultacjami, w tym

⁴ Zarządzenie nr 54/2016 Prezydenta Miasta Sieradza z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu organizacyjnego Urzędu Miasta Sieradza.

⁵ Uchwałą nr XLIII/279/2017 z dnia 26 października 2017 r.

konsultacjami z organizacjami pozarządowymi, również zrzeszającymi osoby starsze i niepełnosprawne. Nie przeprowadzono dedykowanej im inwentaryzacji.

Miasto nie posiada dedykowanego poprawie dostępności przestrzeni publicznej dokumentu strategicznego. Miasto nie posiada opracowanych standardów dostępności.

Gmina podejmowała i podejmuje działania zwiększające dostępność przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych i starszych. Powołano pełnomocnika, którego zadaniem jest między innymi zwiększenie udziału mieszkańców i określonych grup społecznych w podejmowaniu strategicznych decyzji. Kierunki działań społecznych wytyczył Lokalny Program Rewitalizacji. (...) Osoby starsze i niepełnosprawne miały możliwość udziału w konsultacjach dotyczących programu rewitalizacji, który w dużej mierze oparł się na problemach osób starszych i niepełnosprawnych”.

(dowód: akta kontroli str. 94)

1.6. Do propagowania informacji na temat możliwości uczestniczenia mieszkańców w działaniach na rzecz zwiększenia dostępności publicznej Miasto wykorzystywało tradycyjne kanały komunikacji: media lokalne, stronę Urzędu Miasta Sieradza www.umsieradz.eu⁶, a w celu zebrania opinii mieszkańców wykorzystywano również wywiady pogłębione, które wykorzystano m.in. do opracowania diagnozy społecznej ujętej w dokumentach strategicznych Miasta.

(dowód: akta kontroli str. 92, 94, 104-112)

1.7. Pracownicy Urzędu nie uczestniczyli w dedykowanych szkoleniach z zakresu obsługi i kontaktów z osobami starszymi i niepełnosprawnymi, ale w 2016 roku wytypowani pracownicy Urzędu Miasta Sieradza brali udział w szkoleniach związanych bezpośrednio lub pośrednio z tematyką dotyczącą osób niepełnosprawnych i starszych:

w 2016 r.:

- „Stosowanie przepisów o czasie pracy w samorządzie” w programie szkolenia uwzględniono „Czas pracy pracowników zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności – prawidłowa informacja o warunkach zatrudnienia i wynagrodzenia w umowie o pracę; konsekwencje spóźnionego przedłożenia przez pracownika decyzji o zaliczeniu do określonego stopnia niepełnosprawności” (8 kwietnia 2016 r.),
- „Smart City Forum”, w którym jeden z bloków tematycznych uwzględniał „Politykę społeczną, politykę senioralną i telemedycynę w ramach Smart City” (15-16 marca 2016 r.),
- „Wojewódzka Konferencja o rewitalizacji”- w programie uwzględniono „Aspekty funkcjonalno-przestrzenne w rewitalizacji przy kształtowaniu miasta wygodnego dla mieszkańców” (4 kwietnia 2016 r.),
- „Spotkanie informacyjno – szkoleniowe dotyczące realizacji i rozliczania umów o dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji” (15 czerwca 2016 r.),
- „Konferencja projektowanie uniwersalne” – w tym dostępność przestrzeni publicznej, budynków i pomieszczeń, strefa zewnętrzna i wewnętrzna – dla osób niepełnosprawnych i osób w wieku senioralnym, projektowanie uniwersalne przestrzeni publicznej i budynków – zasady wyrównywania szans, dostępność przestrzeni publicznej – doświadczenia z różnymi niepełnosprawnościami (19 października 2016 r.),

a w 2017 r.:

⁶ <http://www.umsieradz.pl/pl/page/sieradz-lubi%C4%99>, <http://sieradz.naszemiasto.pl/artykul/ii-etap-rewitalizacji-sieradza-jest-diagnoza-problemow-do,4210222,artgal,t,id,tm.html> oraz <http://sieradz.naszemiasto.pl/artykul/miasto-zaprasza-sieradzkich-seniorow-do-wspolpracy-w-ramach,4368545,art,t,id,tm.html>.

- „Obowiązujące przepisy dla jednostek administracji publicznej w rozliczeniach wskaźnika ulg we wpłatach na PFRON z uwzględnieniem zmian w 2017 r.” - program uwzględniał m.in.: aspekty formalno-prawne niezbędne w prawidłowym zatrudnianiu osoby niepełnosprawnej (rodzaje pracy zakres obowiązków, przystosowanie stanowiska pracy (szkolenie odbyło się 30 marca 2017 r.).

(dowód: akta kontroli str. 92-93)

1.8. Do propagowania informacji na temat możliwości uczestniczenia mieszkańców w działaniach na rzecz zwiększenia dostępności publicznej Miasto wykorzystywało tradycyjne kanały komunikacji jak media lokalne czy stronę urzędu Miasta www.umsieradz.eu, a także wywiady pogłębione co było np. częścią diagnozy społecznej. M.in. na stronach Urzędu Miasta zamieszczano informacje i zaproszenia do uczestnictwa w spotkaniach konsultacyjnych w związku z opracowywaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta na lata 2018-2023 w zakresie diagnozy problemów w obszarach Miasta gdzie niekorzystnie kształtują się wskaźniki demograficzne, jest bardzo duża liczba osób starszych czy niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str, 92, 104-112)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności Urzędu, w przedstawionym wyżej zakresie, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Miasto nie konsultowało z przedstawicielami środowisk osób starszych i niepełnosprawnych, lub z ekspertami z zakresu projektowania uniwersalnego, realizowanych w przestrzeni publicznej działań inwestycyjnych, pod kątem ich dostępności dla osób z ograniczoną sprawnością. W opinii NIK, wymagania dotyczące dostępności powinny być uwzględniane w początkowej fazie projektowania i kreowania przestrzeni publicznej – i już na tym etapie, Miasto powinno zasięgnąć opinii przedstawicieli środowisk osób starszych i niepełnosprawnych lub ekspertów z zakresu projektowania uniwersalnego o adekwatności projektowanych rozwiązań do ich potrzeb i możliwości.

Ocena częściowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Miasto podejmowało działania służące rozpoznaniu potrzeb i oczekiwań starszych oraz niepełnosprawnych mieszkańców odnośnie przestrzeni publicznej, jednak w niewystarczającym zakresie wykorzystano udział tych osób, a także specjalistów z zakresu projektowania uniwersalnego, w procesie kreowania i projektowania rozwiązań na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej.

2. Strategie działań odpowiadające na potrzeby i oczekiwania osób starszych i niepełnosprawnych.

Opis stanu faktycznego

2.1. Przyjęta do realizacji Strategia Rozwoju Miasta Sieradza na lata 2010-2020⁷ określała wizję rozwoju Miasta i była podstawą tworzenia programów gospodarczych w poszczególnych sferach działania i inicjowania zadań mających istotny wpływ na rozwój Miasta. Strategia koncentrowała się na kilku najważniejszych obszarach: kapitale ludzkim, kapitale społecznym, gospodarce i infrastrukturze, planowaniu przestrzennym i gospodarce gruntami, kulturze, nauce, sporcie i rekreacji oraz wizerunku Miasta.

W odniesieniu do problemów osób niepełnosprawnych i starszych w Strategii w ramach celu strategicznego I: Kapitał społeczny jako projekty rozwojowe wskazano m.in. sprawne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (projekt H). Dla

⁷ Uchwała NR XLV/388/2010 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 8 czerwca 2010 r.

realizacji ww. projektu założono wykorzystanie istniejącego przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sieradzu – Biura Osób Niepełnosprawnych, którego zadania stanowiły: pomoc osobom niepełnosprawnym w czynnościach związanych z procesem zatrudnienia, wyszukanie potencjalnego pracodawcy, wybranie wspólnie z nim stanowiska pracy odpowiedniego do możliwości i kwalifikacji osoby niepełnosprawnej, określenie wymiaru czasu pracy osoby niepełnosprawnej oraz czynności, które wejdą w zakres jej obowiązków na zajmowanym stanowisku, trwale monitorowanie pracy zatrudnionej osoby niepełnosprawnej polegające na systematycznym i ciągłym kontakcie trenera pracy z pracodawcą i pracownikiem, a także rodziną pracownika oraz udzielanie pomocy w rozwiązywaniu ewentualnie powstałych problemów zawodowych.

Pozostałe (wybrane) cele, zadania i projekty ujęte w Strategii pomimo, że nie odnosiły się bezpośrednio do problematyki funkcjonowania osób niepełnosprawnych dotyczyły kwestii istotnych dla funkcjonowania całej populacji mieszkańców, w tym osób starszych i niepełnosprawnych. Były to:

- w zakresie planowania przestrzennego i gospodarki gruntami (cel strategiczny 4) uporządkowanie struktury przestrzennej Miasta z uwzględnieniem walorów środowiska przyrodniczego, zagrożeń sanitarno-zdrowotnych i powodziowych,
- w zakresie kultury, nauki, sportu i rekreacji (cel strategiczny 5) wzrost atrakcyjności Miasta, jako miejsca do życia, poprzez: rozwój ofert spędzania wolnego czasu – obiektów kulturalnych (kina, mediateka), imprez kulturalnych i rozrywkowych (jarmarki, pokazy, przedstawienia uliczne, imprezy dla dzieci), obiektów rozrywkowych, rozwój ofert wypoczynku, w tym przede wszystkim obiektów sportowych, poszerzanie możliwości uprawiania sportu w Mieście i jego okolicy, promocja zdrowego trybu życia, rozwój edukacji związanej z obsługą działalności wypoczynkowej i rekreacyjnej, inwestycje w zakresie infrastruktury miejskiej wspomagającej (ścieżki rowerowe, ścieżki dla jazdy na rolkach, nabrzeża spacerowe, ścieżki zdrowia, zwiększenie wykorzystania terenów nadrzecznych rzeki Warty i Żegliny, poszerzanie możliwości wypoczynku w zieleni, wiązanie ofert rekreacyjnych i rozrywkowych.
- w zakresie Rewitalizacji Starego Miasta wskazano, że znikome zaangażowanie środków finansowych w poprawę kondycji budowlanej obiektów, w tym zwłaszcza zabudowy mieszkalnej, pociągnęły za sobą negatywne skutki społeczne, tworząc na Starym Mieście enklawy biedy oraz bierną postawę mieszkańców obszaru wobec działań prorozwojowych; wskazano, że działania w tym zakresie powinny zniwelować ww. negatywne skutki (cel operacyjny 5.1),
- w zakresie programu: Regionalne centrum zdrowia i urody (cel operacyjny 5.4) zaplanowano pozyskanie inwestorów dla wyspecjalizowanej bazy rehabilitacyjnej dla osób po określonych rodzajach chorób/zabiegów medycznych oraz wykorzystanie sąsiedztwa Łodzi, jako zaplecza wysoko wykwalifikowanej kadry medycznej oraz potencjalnych klientów dla rozwoju domów opieki (dla osób starszych, niepełnosprawnych i/lub niesamodzielnych) - pkt. B Centrum rehabilitacji.

Zaplanowano również pozyskanie inwestorów dla obiektów typu SPA, ośrodków oferujących zabiegi kosmetyczne, rehabilitacyjne, opiekę nad ludźmi starszymi itp., zaoferowanie im ulg, wsparcia promocyjnego, wykwalifikowanej kadry (pkt. D. Baza prozdrowotna).

(dowód: akta kontroli str. 11-25)

2.2. W „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014 – 2020” dokonano m.in. analizy, oceny i diagnozy sytuacji demograficznej Miasta⁸.

⁸ Uchwała Nr XXXVIII/293/2014 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 17 kwietnia 2014 r., którą przyjęto do realizacji „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014 - 2020” (strategia ujęta w załączniku do uchwały).

Wskazano, że w latach 2010-2012 liczba dzieci i młodzieży systematycznie spadała, podobnie jak liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast z roku na rok rosła liczba osób starszych, a w związku z powyższym zwrócono uwagę na konieczność dopasowania usług społecznych do potrzeb m.in. seniorów (konieczność udzielania pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwień w korzystaniu z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego).

W strategii dokonano również diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych. W 2002 roku w Sieradzu mieszkało 7.361 osób niepełnosprawnych: 3.473 mężczyzn i 3.888 kobiet. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności Miasta wynosił 16,5%. W 2002 roku 4.492 osoby niepełnosprawne w Mieście były w wieku produkcyjnym. Stanowiły one ponad 15% ogółu ludności Miasta będącej w tej ekonomicznej grupie wiekowej. Mniej liczną grupę reprezentowały osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym (2.255 osób), których odsetek wśród osób starszych w Mieście wynosił ponad 41%. Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2002 roku najliczniejszą grupę wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością w Mieście stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (2.443 osoby). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej wynosił ponad 35%. Problem integracji społecznej osób niepełnosprawnych przez pracę został wskazany jako istotne dla Miasta zadanie. W 2002 roku zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością w Mieście była bierna zawodowo (5.773 osoby). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił ponad 78%. Aktywne zawodowo były 1.553 osoby dotknięte niepełnosprawnością. Wśród nich dominowały osoby posiadające zatrudnienie (1.144 osoby).

Do instytucji, które świadczyły wsparcie i opiekę na rzecz osób niepełnosprawnych z Miasta Sieradza należały m.in.: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sieradzu oraz działające w ramach MOPS: Warsztat Terapii Zajęciowej i Ośrodek Adaptacyjny, a także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sieradzu.

W strategii ujęto wyniki analizy silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń odnoszących się do związanych z obszarem funkcjonalnym problematyki związanej z funkcjonowaniem w Mieście osób starszych - mocne strony stanowiły: badanie liczebności osób starszych, informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy, odpowiednia liczba pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze, podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi, zapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy, kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej, prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych, prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych, podejmowanie działań mających na celu uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych, prowadzenie działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej, osobom starszym codzienne życie, podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych, inicjowanie w Mieście wolontariatu na rzecz osób starszych. Słabe strony stanowiły: brak działań w celu umożliwienia osobom starszym kontynuowania aktywności zawodowej, brak działań mających na celu zapewnianie osobom młodym warunków do pozostania w Mieście. Szansę stanowiło natomiast: posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy, utrzymująca się na zbliżonym poziomie liczba osób starszych wymagających usług opiekuńczych, możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny, funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób starszych, dostęp osób starszych do małych form pomocy, dobra dostępność domów pomocy społecznej, wzrastający udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych, brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych, istnienie w Mieście organizacji

pozarządowych działających na rzecz osób starszych, odpowiednia liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu. Zagrożenia obejmowały: rosnąca liczba osób starszych w Mieście, niski poziom życia osób starszych, niska liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodowa, migracja osób młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych.

Analogiczne wyniki analizy silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń odnoszących się do związanych z obszarem funkcjonalnym problematyki związanej z funkcjonowaniem w Mieście osób niepełnosprawnych przedstawiały się następująco - mocne strony stanowiły: badanie liczebności osób niepełnosprawnych w Mieście, wystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym, informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy, podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym, uczestniczenie w likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym, upowszechnianie wśród niepełnosprawnych z Miasta ofert pracy oraz informacji, o wolnych miejscach pracy, tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych, uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby niepełnosprawnych, prowadzenie wśród mieszkańców działań mających na celu zwiększenie akceptacji osób niepełnosprawnych, podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, funkcjonowanie w Mieście wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych. Natomiast słabe strony to: brak specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Szanse stanowiły: posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia, funkcjonowanie w Mieście grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych, istnienie bazy rehabilitacyjnej w Mieście, wystarczająca wiedza osób niepełnosprawnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy, brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych, wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, funkcjonowanie w Mieście organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, odpowiednia liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu. Natomiast zagrożenia obejmowały: rosnąca liczba osób niepełnosprawnych, w tym osób wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników MOPS, rosnąca liczba osób zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia, istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie, rosnąca liczba dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych.

Wynikająca ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza diagnoza wraz z uregulowaniami określającymi kompetencje samorządu Miejskiego służyła do opracowania założeń polityki społecznej Miasta na lata 2014-2020. W strategii wskazano działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w Mieście w okresie opracowania strategii, jak i w kolejnych latach. Działania te w odniesieniu do osób starszych i niepełnosprawnych były określone przez cel strategiczny: utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym (cel strategiczny 3) oraz cele operacyjne: usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki⁹, ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych¹⁰.

⁹ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi, udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym, zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz z Kościołem, rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych, w tym poprzez organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek, Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

¹⁰ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi, udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym, organizowanie w mieście specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla z zaburzeniami psychicznymi, podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

Określono charakter i horyzont czasowy działań - działania ciągle w latach 2014 - 2020. Podmioty odpowiedzialne za realizację działań to: Prezydent Miasta, Rada Miejska, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki kulturalne, jednostki sportowo - rekreacyjne, natomiast jako partnerów w realizacji wskazanych działań wskazano: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy i Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Sieradzu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, placówki służby zdrowia, kulturalne, oświatowe, Sieradzką Spółdzielnię Mieszkaniową, pracodawców, organizacje pozarządowe, Kościół i społeczność lokalną. Źródła finansowania działań określone w strategii stanowiły: budżet samorządowy (miejski, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki z innych programów, organizacji pozarządowych, sponsorów indywidualnych. System monitorowania stanowiła grupa wskaźników: liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców, liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością (w oparciu o dane MOPS-u oraz PCPR-u), liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną, liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych (dane z PUP-u). W związku z podjęciem działań w odniesieniu do osób starszych i niepełnosprawnych założono: zwiększenie udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym, podniesienie jakości świadczonych usług, podniesienie jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania. Zgodnie z założeniami strategii koordynatorem realizacji działań w niej wyznaczonych został Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sieradzu. Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, był prowadzony przez Zespół oceniający Strategię. Zespół został powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Sieradza, a w jego skład weszli m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię, w tym przedstawiciel Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Zasady działania zespołu zostały określone zarządzeniem Prezydenta Miasta Sieradza. Zespół oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotowywał raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w Mieście wraz z rekomendacjami przekazywał Prezydentowi Miasta i Przewodniczącemu Rady Miejskiej. Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań wykorzystane były m.in. sformułowane przy każdym celu strategicznym wskaźniki monitoringowe.

(dowód: akta kontroli str. 26-47)

- 2.3.** Miasto opracowywało Raporty monitoringowe z wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014-2020. Dokonując podsumowania realizacji zapisów strategicznych w 2016 roku wskazano „(...) oceny stopnia wdrożenia kierunków działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów mieszczą się z reguły w przedziale między 5 a 7, natomiast oceny wdrożenia poszczególnych celów strategicznych kształtują się na poziomie od 6,2 do 6,8 (...). Najniższą ocenę (choć również wysoką) otrzymały natomiast działania w obszarze utrzymania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienia im udziału w życiu społecznym (cel strategiczny 3 – średnia 6,2) oraz na rzecz rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego (cel strategiczny 5 – średnia 6,3).

Sformułowano uwagi dotyczące wdrażania strategii - brak działań i rozwiązań długofalowych dotyczących rehabilitacji przestrzennej osób niewidomych i usług

---

(m.in. przy: zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego, przekazywaniu informacji z PUP-u o ofertach zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych), podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

asystentów osób z dysfunkcją wzroku, co sprawiało, że takie osoby często pozostawały wykluczone z życia społecznego, w tym możliwości załatwiania spraw w instytucjach administracji państwowej uczestniczenia w imprezach kulturalnych oraz inicjatywach społecznych. Zespół Oceniający realizację zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradz w 2016 roku, po analizie ocen stopnia wdrożenia działań wyznaczonych w dokumencie oraz danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w Mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, wskazał na obszary działań, których realizację należało podjąć bądź zintensyfikować, w tym w zakresie utrzymania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

(dowód: akta kontroli str. 49-58)

W poszczególnych latach 2010-2016 liczba mieszkańców Miasta ogółem wynosiła odpowiednio: 43.978, 43.749, 43.651, 43.356, 43.071, 42.890, 42.762, a liczba osób powyżej 60 - roku życia: 8 420; 8 774; 9 161; 9 464; 9 743; 10 139; 10 571;

(dowód: akta kontroli str. 70-71)

2.4 W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Sieradza uwzględniono: uwarunkowania zewnętrzne¹¹, uwarunkowania wewnętrzne¹², sytuację społeczno - demograficzną Miasta, stan ludnościowy Miasta i związane z nim prognozy demograficzne¹³.

W studium wskazano n.w. programy rozwojowe:

- Program rewitalizacji Miasta (obejmujący m.in.: obszar Starego Miasta, tereny poprzemysłowe),
- Program rehabilitacji zasobów budowlanych,
- Program ochrony i zagospodarowania terenów zieleni i rekreacji oraz publicznych ciągów rekreacji (obejmował m.in. dolinę Krasawy, parki, oraz nowe tereny proponowane do zagospodarowania zielenią),
- Program inwestycji publicznych oświatowych w tym: gazyfikacja, ciepłownictwo, kanalizacja sanitarna i deszczowa.

Wyodrębniono obszary przeznaczone do dalszej urbanizacji, obszary o umiarkowanych możliwościach rozwojowych oraz obszary chronione przed inwestycjami miejskimi ze względu na walory przyrodnicze i kulturowe, w tym obszary wskazane do przekształceń w kierunku przywrócenia pierwotnych funkcji.

W zakresie urbanizacji Miasta oraz kształtowania struktur przestrzennych założono:

- adaptację istniejących terenów budownictwa mieszkaniowego oraz dalszy rozwój funkcji mieszkaniowych w południowej i zachodniej części Miasta,
- utrwalenie struktur śródmiejskich o ukształtowanej przemieszanej funkcji usługowej, administracyjnej i mieszkaniowej w rejonie centrum i Starego Miasta oraz koncentrację funkcji usługowych i usługowo - administracyjnych w obszarach węzłowych i pasmach strategicznych,
- adaptację istniejącej dzielnicy przemysłowej o funkcji produkcyjno-usługowej i składowej oraz dalszy rozwój tych funkcji w obrębie MSG (Miejskich Stref Gospodarczych) usytuowanych wzdłuż dróg wylotowych z Miasta, utrzymanie i dalszy rozwój funkcji rekreacyjnej m.in. w dolinach rzek Warty, Żegliny i Krasawy, w dzielnicy Męka, adaptacja terenów zieleni miejskiej w obrębie istniejących parków, skwerów, cmentarzy i ogrodów działkowych na obszarach zainwestowania miejskiego oraz

¹¹ W tym: kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze Miasta, zależności wynikające z położenia w regionie i kraju oraz związki komunikacyjne, przyrodnicze, społecznej gospodarczych.

¹² W tym: dotychczasowe procesy urbanizacyjne, stan własności, prognozy demograficzne, jakość życia mieszkańców, stopień trwałości struktur przestrzennych, stan i zróżnicowanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, stopień ich zagrożenia, stan funkcjonowania układu komunikacyjnego i urządzeń infrastruktury technicznej, warunków lokalizacji podstawowych form aktywności społecznej i gospodarczej

¹³ Wpływały one na określenie wielkości potrzeb społecznych i rozwoju infrastruktury społecznej.

wyznaczenie terenów zielonych na obszarach przeznaczonych do dalszej urbanizacji, w tym zwłaszcza o funkcji mieszkaniowej,

- wyodrębnienie i ochronę przed zakłóceniem funkcjonowania naturalnych korytarzy, ekologicznych, obejmujących w szczególności dolinę rzeki Warty, Żegliny i Krasawy, pozostałych rzek i cieków wodnych oraz naturalnych obniżen terenu i zbiorników wodnych,
- wskazanie obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ochronę przed zmianą zagospodarowania istniejących lasów oraz powiększanie obszarów leśnych poprzez wyznaczenie terenów przeznaczonych do dolesienia,
- kontynuację przekształcania układu komunikacyjnego z promienistego w pierścieniowo - obwodnicowy z uwzględnieniem zmian w przebiegu dróg krajowych oraz obwodnic i zjazdów na te drogi.

W zakresie kształtowania układu ulicznego systemu transportowego przyjęto zasadę wyprowadzania ruchu tranzytowego i transportu drogowego z centrum Miasta poprzez alternatywne dla dróg krajowych połączenia zewnętrzne – drogę ekspresową S-8 trasowaną wzdłuż południowej granicy Miasta, wraz ze zjazdami oraz obwodnicami. Równomierne rozłożenie ruchu o charakterze lokalnym i podmiejskim na terenach zainwestowania miejskiego planowano osiągnąć m.in. poprzez rozwój ulic klasy Z na kierunkach równoległych do ulic głównych oraz rozwój ulic w kierunku układu pierścieniowego.

W studium nie ujęto założeń/rozwiązań mających na celu usuwanie barier architektonicznych w celu zwiększenia dostępności przestrzeni miejskiej dla osób starszych i niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 59-68)

Ustalono
nieprawidłowości

W badanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

NIK pozytywnie ocenia opracowanie i wdrożenie programu rewitalizacji Miasta, w którym zaplanowano realizację projektów uwzględniających potrzeby osób starszych i z niepełnosprawnościami w przestrzeni publicznej.

3. Działania na rzecz stworzenia warunków do aktywnego i samodzielnego funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej

3.1. Miasto Sieradz oraz jednostki organizacyjne gminy i spółki, których gmina była jedynym udziałowcem realizowały m.in. niżej wymienione działania i inwestycje, remonty, modernizacje, przebudowy i rewitalizacje obiektów służących poprawie dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych w latach 2016-2017:

- Przebudowę obiektów sportowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na stadionie MOSIR w Sieradzu - budowa trybun, oświetlenia i nagłośnienia. Zadanie uwzględniało wykonanie trybun z 15 miejscami dla osób niepełnosprawnych;
- Modernizację (w tym termomodernizację) budynku przy ul. Wojska Polskiego 73 - zmiana sposobu użytkowania na budynek o funkcji mieszkalnej o charakterze socjalnym: pomieszczenia na parterze budynku dostępne dla osób niepełnosprawnych, ukształtowanie utwardzeń przy wejściu umożliwia poruszanie się osobom na wózkach, progi w drzwiach wejściowych mają max. wys. 0,02 m, na poziom parteru osoba niepełnosprawna dostanie się za pomocą platformy pionowej;
- Budowę ul. Ludowej na odcinku ul. Szlachecka - ul. Reymonta, rozbudowa odcinka drogi gminnej ul. Ludowej w Sieradzu, na odcinku od ul. Szlacheckiej do ul. Reymonta;

zapewniono warunki do korzystania z drogi publicznej przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich;

- Budowę ul. Królowej Jadwigi i Jagiełły: zapewniono warunki do korzystania z drogi publicznej przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich;
- Zagospodarowanie Parku im. A. Mickiewicza: zaprojektowano zagospodarowanie terenu, ciągów komunikacyjnych (ścieżek) – bez krawężników, uskoków i zróżnicowania w terenie - zapewniając możliwość korzystania przez osoby na wózkach lub o ograniczonej możliwości poruszania się oraz osób z wózkami dziecięcymi. Zaprojektowano nawierzchnie – gładkie, utwardzone, nienamakające;
- Ciągi piesze w Parku Broniewskiego -utwardzenie istniejących ciągów pieszych o nawierzchni żużlowej, żwirowej i gruntowej i połączenie ich z istniejącymi alejkami o nawierzchni z kostki: możliwość korzystania przez osoby na wózkach lub o ograniczonej możliwości poruszania się;
- Budowę ul. Spacerowej i Wesolej Budowa ul. Spacerowej i Wesolej: zapewnienie warunków do korzystania z drogi publicznej przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich;
- Budowę odcinka pieszo-rowerowego łączącego górny i środkowy odcinek starorzecza rzeki Żegliny przy ul. Podrzeczce w Sieradzu: dostępne dla osób niepełnosprawnych poprzez zaprojektowane obniżenia krawężników w miejscach przejść dla pieszych oraz wjazdów na posesję;
- Zagospodarowanie terenu przy pomniku Marszałka Józefa Piłsudskiego w Sieradzu: możliwość korzystania przez osoby na wózkach lub o ograniczonej możliwości poruszania się.

Kolejne inwestycje miejskie realizowane były w oparciu o rzeczywiste potrzeby ww. grup społecznych oraz o właściwe przepisy prawne. Na potrzeby osób niepełnosprawnych i starszych na bieżąco odpowiada również oferta transportu publicznego.

(dowód: akta kontroli str. 94-96)

3.2. Przeprowadzona analiza dokumentacji technicznej wybranych inwestycji i remontów wykazała uwzględnianie specyficznych potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, jako przyszłych użytkowników w zakresie ułatwień w dostępie i korzystania.

Analizą objęto:

1. Dokumentację przebudowy obiektów sportowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na stadionie MOSiR w Sieradzu – budowa trybun, oświetlenia i nagłośnienia. Zaprojektowano trybunę z miejscami siedzącymi dla 940 kibiców oraz zapewniono 15 wydzielonych miejsc dla osób niepełnosprawnych (projekt z maja 2017 r.), które zostały przewidziane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Zgodnie z programem użytkowym nawierzchnię betonową przy tych miejscach zostanie oznakowana znakiem drogowym P-24 „miejsce dla pojazdu osoby niepełnosprawnej”.

2. Dokumentację pt. „Przeciwdziałanie degradacji środowiska na terenie Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w Sieradzu” - obiekt: Park im. Adama Mickiewicza w Sieradzu (opracowana w listopadzie 2015 r.). W projekcie ujęto m.in. parking dostępny z utwardzonej drogi publicznej, dający możliwość korzystania przez osoby o ograniczonych możliwościach ruchowych, i inne rozwiązania w zakresie zagospodarowania terenu i ciągów komunikacyjnych (ścieżek) polegające na eliminacji krawężników, uskoków i zróżnicowania w terenie. W ciągach komunikacyjnych zastosowano nawierzchnie – gładkie, utwardzone i nienamakające.

3. Program funkcjonalno-użytkowy inwestycji „Zagospodarowanie terenów turystyczno - rekreacyjnych nad rzeką Wartą w rejonie ulicy Portowej w Sieradzu” (opracowany w maju 2016 r.). Zadanie inwestycyjne obejmowało realizację: elementów zagospodarowania

rekreacyjnego nadbrzeża rzeki, wielofunkcyjne tarasy, miejsca carawaningowe, strefę basenów letnich, plażę z boiskami do siatkowej piłki plażowej, zaplecze techniczno-socjalne i sanitarne.

W programie funkcjonalno - użytkowym wskazano, że projektowanej infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej musi zostać zapewniony m.in. dostęp dla osób niepełnosprawnych. W odniesieniu do architektury, w tym obiektów kubaturowych również zawarto wymóg dostępności dla osób o ograniczeniach ruchowych (osób niepełnosprawnych).

4. Dokumentację przebudowy budynku mieszkalnego przy ul. Wojska Polskiego w Sieradzu (z grudnia 2015 r.). Zaprojektowano m.in. rozwiązania zapewniające dostosowanie obiektu dla potrzeb osób niepełnosprawnych: udostępnienie pomieszczeń na parterze budynku, ukształtowanie nawierzchni przy wejściu do budynku w sposób umożliwiający poruszanie się osobom na wózkach, progi w drzwiach wejściowych o maksymalnej wysokości 0,02 m, platforma pionowa zapewniająca dostęp do parteru budynku osobom niepełnosprawnym.

5. Dokumentację przebudowy budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sieradzu. W zakresie elementów uwzględniających osoby niepełnosprawne zaprojektowano rozwiązania zapewniające dostęp do pomieszczeń w całym budynku dla osób niepełnosprawnych. Przy klatce schodowej zaprojektowano podnośnik pionowy z przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych, który umożliwiał dostanie się z poziomu przed wejściem budynku (-0,84m) na parter oraz piętro. Ukształtowanie nawierzchni przy wejściu do budynku zaprojektowano w sposób umożliwiający poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich. Progi w drzwiach wejściowych o maksymalnej wysokości 0,02 m. Przy urządzeniach sanitarnych przewidziano pochwyty umożliwiające korzystanie z nich osobom z dysfunkcją ruchową. Przewidziano również wyposażenie obiektu w udogodnienia dla osób z różnymi dysfunkcjami, w tym: multilektor - urządzenie lektorskie umożliwiające osobie niewidomej czytanie głosem syntezy dźwięku książek i dokumentów czarnodrukowych, lupę i nakładkę optyczną, lupy elektroniczne, bezprzewodową klawiaturę Braille'a, wielofunkcyjne urządzenie Braille'a, biurową drukarkę Braille'a i odtwarzacz książek mówionych zapisanych cyfrowo.

(dowód: akta kontroli str. 139-185)

Ustalone
nieprawidłowości

Przeprowadzone oględziny wybranych inwestycji wykazały, że pomimo prac modernizacyjnych nie zostały usunięte wszystkie bariery w korzystaniu z obiektów przez osoby starsze i niepełnosprawne. Wykazały występowanie w nich utrudnień w korzystaniu przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym:

- 1. Miejska Biblioteka Publiczna w Sieradzu:** schody wejściowe obłożone płytkami (o gładkiej/śliskiej powłoce) stwarzającymi zagrożenie podczas opadów deszczu/śniegu (nawierzchnia schodów powinna być chropowata). Brak kontrastowych oznaczeń krawędzi stopni (czoła stopnia). Brak poręczy. Brak kontrastowych oznaczeń stopni schodów w budynku. Szyby w drzwiach do platformy (na wszystkich kondygnacjach) powinny zostać oznaczone kontrastowym (np. żółtym) elementem (np. pasem na całą szerokość drzwi) umieszczonym na wysokości 150 – 170 cm – jest to zabezpieczenie przed przypadkowym uderzeniem w drzwi dla osób słabowidzących.
- 2. Budynek socjalny przy ul. Wojska Polskiego 72 w Sieradzu:** brak oznaczeń budynku. Drzwi wejściowe słabo widoczne na tle fasady (brak kontrastu kolorystycznego pomiędzy kolorem drzwi i fasady budynku). W drzwiach próg wysokości 1-2 cm. Próg 2 cm w drzwiach prowadzących do platformy dla wózków.

Progi 2 cm w drzwiach wejściowych do mieszkań. Brak kontrastowych oznaczeń krawędzi stopni schodów. Najkrótsza droga do platformy, prowadząca przez świetlicę nie jest dostępna dla osób poruszających się na wózkach. Dotarcie do platformy wymaga obejścia całego budynku. Próg 2 cm w wejściu do mieszkania. Pysznica z wysokim brodzikiem. Brak uchwytów przy misce toaletowej i umywalce.

3. **Park im. Adama Mickiewicza w Sieradzu:** alejki - nawierzchnia alejek żwirowo - glinowa, aczkolwiek zagęszczona, niemniej jednak jest to nawierzchnia mogąca stwarzać utrudnienia w poruszaniu się osób na wózkach inwalidzkich.

Brak naturalnego elementu prowadzącego dla osób poruszających się przy pomocy białej laski – brak krawężnika oddzielającego alejki od terenów zielonych. Granica pomiędzy alejką i trawnikiem słabo widoczna, nie wyczuwalna przy pomocy laski.

Plac zabaw - brak urządzeń uwzględniających użytkowników o ograniczonej sprawności ruchowej. Podłoże wszystkich urządzeń to piasek, a przestrzeń pomiędzy urządzeniami to trawnik o nierównej powierzchni (brak możliwości korzystania z placu przez osoby poruszające się na wózkach i z wózkami). Tablica informacyjna umieszczona w miejscu uniemożliwiającym odczytanie osobom słabowidzącym (brak możliwości podejścia do tablicy na bardzo małą odległość).

Oznakowanie terenu - duże tablice informacyjne – napisy umieszczone zbyt wysoko (najwyżej umieszczone napisy i zdjęcia znajdują się na wysokości 190 cm od podłoża), czcionka mała, czytelność obniża niejednorodne tło, na którym umieszczono napisy. Brak wypukłego planu parku (planu dotykowego 3d, tyfloplanu). Tabliczki – krótki czcionki utrudnia odczytywanie informacji osobom słabowidzącym.

Miejsca odpoczynku - ławeczki nie są wyposażone w podparcia (podłokietniki). Część siedzisk ławek jest bardzo niska – 35 cm (prawdopodobnie wynika to ze złego, zbyt głębokiego montażu ławek). Wiaty umieszczone są z dala od alejek, w miejscach niedostępnych dla osób poruszających się na wózkach. Ławo-stoły znajdujące się pod wiatą słabo widoczne (trudno do odróżnienia od otoczenia z racji podobieństwa kolorystycznego). Zastrzały w konstrukcjach wiat stwarzają zagrożenie przypadkowego zderzenia dla osób słabowidzących i niewidomych (środkowa część zastrzału umieszczona na wysokości ok. 1,5 m). Urządzenie do układania wyrazów umieszczone na zbyt dużej wysokości (z racji odbiorców urządzenia należało by się spodziewać, że wysokość montażu powinna być dostosowana do wzrostu dzieci).

Pomnik Adama Mickiewicza - przestrzeń dojścia do pomnika (w obrębie placu, na którym umieszczono pomnik) wyłożona brukiem (tzw. kocie łby).

Wieża widokowa - brak możliwości skorzystania z wieży przez osoby poruszające się na wózkach. Brak kontrastowych oznaczeń krawędzi stopni schodów. Schody bez podstopni, bardzo strome. Niewłaściwy kształt poręczy przyschodowych (brak możliwości chwycenia za poręcz z uwagi na dużą szerokość). Niewłaściwa (luźna, niezagęszczona, nieutwardzona) nawierzchnia podłoża w obrębie wieży.

Toalety - brak możliwości skorzystania z toalet przez osoby poruszające się na wózkach (toalety zbyt małe, próg w wejściu).

Taras/kładka - brak możliwości skorzystania z urządzenia przez osoby poruszające się na wózkach (brak podjazdu). Brak kontrastowych oznaczeń krawędzi stopni.

Eksponaty edukacyjne (modele ryb i owadów) - brak informacji w alfabecie Braille'a (np. tabliczek umieszczonych obok modeli z informacjami o gatunku ryby/owada). Modele owadów umieszczone na trawnikach (oddalone od alejek).

4. Amfiteatr, Sieradzkie Centrum Kultury - ze względu na duże nachylenie terenu obszar jest trudno dostępny dla osób poruszających się na wózkach. Brak oznaczeń kontrastowych na krawężniach schodów. Brak poręczy. Śliska posadzka sceny.

Amfiteatr (widownia) - widownia niedostępna dla osób poruszających się na wózkach – brak możliwości dojazdu, brak wyznaczonych miejsc dla osób na wózkach. Schody na widowni wykonane z kostki łupanej. Nieoznaczone kontrastowo krawędzie stopni. Podłużny stopień rozdzielający sektory górny i dolny widowni nieoznaczony kontrastowo.

(dowód: akta kontroli str. 186-217)

Obiekty użyteczności publicznej, które wybudowano, wyremontowano, przebudowano lub zmieniono sposób ich użytkowania po 1 stycznia 1995 r., muszą być dostępne dla osób niepełnosprawnych, nie tylko poruszających się na wózkach inwalidzkich, ale również dla osób z innymi niż fizyczne dysfunkcjami. Obowiązek w tym zakresie wynika z art. 5 ust. 1 pkt 4 Prawa budowlanego¹⁴.

Prezydent Miasta Sieradza wyjaśnił w powyższej sprawie: „ (...) zapoznaliśmy się z raportami oględzin obiektów użyteczności publicznej w mieście Sieradzu. Dokumentacje dla przedstawionych w raportach inwestycji nie były konsultowane, uzgadniane pod względem dostępności dla osób starszych i niepełnosprawnych. Dokumentacje projektowe zlecane są podmiotom posiadającym odpowiednie uprawnienia i są opracowywane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Jednocześnie informuję, że zapoznaliśmy się z wnioskami zawartymi w protokołach oględzin, natomiast budżet Miasta Sieradza na ten rok został już zaplanowany i przyjęty do realizacji, co nie pozwala na wdrożenie w chwili obecnej zakładanych we wnioskach korekt. Niemniej jednak, wnioski zawarte w protokołach z oględzin postaramy się uwzględnić przy opracowywaniu kolejnych dokumentacji projektowych, a w zakresie inwestycji poddanych oględzinom dokonywać zmian w trakcie bieżącej eksploatacji”.

(dowód: akta kontroli str. 219)

Ocena cząstkowa

NIK ocenia, że objęte kontrolą inwestycje tylko w ograniczonym zakresie uwzględniały rozwiązania zapewniające osobom niepełnosprawnym i starszym dostęp do przestrzeni publicznej Miasta, w szczególności w niewielkim stopniu uwzględniały ograniczenia osób ze znaczną dysfunkcją narządu wzroku lub słuchu. Podobnie opracowane dokumentacje techniczne uwzględniały rozwiązania zapewniające dostępność obiektów dla osób niepełnosprawnych, głównie z dysfunkcją narządów ruchu oraz osób starszych. Brak było rozwiązań w zakresie eliminacji barier dla innych ww. dysfunkcji.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁵, wnosi o podjęcie działań mających na celu usunięcie barier i utrudnień w dostępie osób niepełnosprawnych i starszych do obiektów przestrzeni publicznej w obiektach poddanych oględzinom.

¹⁴ T.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 ze zm.

¹⁵ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 31 stycznia 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

Kontroler
Andrzej Cieniewski
Doradca techniczny

Podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi
z up

Grażyna Tuzikiewicz-Gnitecka
wicedyrektor

Podpis

